

novom budovaní v národný štát Čechov, Slovákov a Podkarpatských Ukrajincov slovenské povstanie má podstatný význam. Pred celým svetom dokazuje, že Slováci odsudzujú a zavrhnú bratislavský režim, že bojujú proti nemu a proti jeho nemeckým ochrancom i so zbraňou v ruke — za oslobodenie svojej krajiny i celej ČSR. Štátna rada s vďačnosťou spomína hrdinské boje československej armády i partizánov na Slovensku, pozdravuje všetkých bojovníkov za slobodu a skláňa sa v úcte pred padlými obeťami týchto bojov.

Štátna rada súčasne dáva výraz svojmu presvedčeniu, že boje na Slovensku i boje našich vojsk na iných bojiskách a všetky bolestné obete nebudú márne a že z týchto bojov vyjde nová Československá republika ako opravdivá vlast všetkých Čechov, Slovákov a Podkarpatských Ukrajincov, ako ľudovodemokratická, sociálne spravodlivá republika, ktorá opierajúc sa o Sovietsky sväz a spolupracujúc so západnými a demokratickými veľmocami i s ostatnými spojeneckými národmi, zaistí svoje trvanie a zabezpečí svorné a spokojné spolužitie všetkých Čechov, Slovákov a Podkarpatských Ukrajincov.

ANS Praha. Státní rada Londýn. II. (mimořádná) plenární schůze v 2. zasedání 4. období. Příloha k zápisnici. Strojopis, originál. — „Cesta ke Květnu“, dok. 84, Praha 1965.

460

1944, október 18.¹ Bratislava. — Telegram čís. 1606 vyslanca Ludina Zahraničnému úradu v Berlíne s odpoveďou na Ribbentropove pokyny v záležitosti odtrhnutých slovenských území.

Citissime!
Tajná ríšska vec!

K ďalekopisu čís. 1517 zo 17. októbra.²

1. Zajtra ráno upovedomím veliteľa spôsobom, ktorý nariadil pán ríšsky minister zahraničia. Predsa však s istotou predpokladám, že veliteľ i veliteľ bezpečnostnej polície a bezpečnostnej služby ríšskeho vodcu o politických otázkach aspoň priebežne upovedomujú. Ja nemám možnosť toto podávanie zprav kontrolovať, alebo dokonca zamedziť. Preto možno hodnotiť ako výraz otvorenej spolupráce, že mi veliteľ vôbec podal také oznámenie, aké som hlásil 15. októbra. Považujem preto za rozumné nepostupovať v týchto súvislostiach stroho, ale opatrne a v snahe o spoluprácu, inak sa dosiahne prípadne len to, že veliteľ mi vôbec neoznámi, čo politicky hlásil.

2. Nejde o oznámenie veliteľa ad hoc, ale o oznámenie, ktoré bolo súčasťou dlhšieho rozhovoru s veliteľom v mojej pracovni. Hlásil som passus len pre prípad, že by sa ríšsky vodca skutočne chopil otázky nadhodenej veliteľom a predložil ju pánu ríšskemu ministrovi zahraničia.

3. O zásadných otázkach svojho politického postavenia som ešte nemal príležitosť hovoriť s veliteľom, to sa stane v najbližších dňoch.

4. Možnosť spätného dotazu som vtedy nemal, resp. musí byť zaň považovaný

¹ V dokumente je uvedený dátum 17. októbra. Porovnaním telegramov vymenených v tejto otázke je zrejme, že musí ísť o omyl a správny dátum je 18. 10. 1944, ako sme uviedli v regeste.

² Ide o Reinebeckov telegram s Ribbentropovými pokynmi — viď dokument čís. 451 zo 17. 10. 1944.

můj telegram z 15. októbra. Tento telegram som odovzdal čo najskôr po rozhovore s veliteľom. Vrátil som sa 15. októbra o 14. hod. z Berlína do Bratislavy, kde ma maďarské udalosti primáli ihneď k veľmi vypätej činnosti.

Ludin

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlín), 20/405084. Fotokópia úradného záznamu telegramu. (Z nemčiny preložila HT.)

461

1944, október 18.¹ [Banská Bystrica.] — Stanovisko vládneho delegáta ministra F. Němca k uzneseniu SNR o vzťahu Slovenskej národnej rady k čs. vládnemu delegátovi, zaslané rádiotelegraficky do Londýna.

VI 1018177/44

Pro pana presidenta a předsedu vlády:

K usnesení NR z 16. října 1944 naše vysvětlení a stanovisko:

1. Vzhledem k vývoji situace a různým rozporům, jež jsme měli vzhledem k tomu, že po kapitulaci Maďarska možno očekávat brzké osvobození některého teritoria republiky Rudou armádou, položil jsem po poradě s mými poradci téhož dne dopoledne předsedům NR Šmidkovi a Šrobárovi společně otázku, jak si představují koordinaci činnosti mé a NR na osvobozeném území.

Zdůraznil jsem, že mám zato, že povstání změnilo situaci, za které jsme byl delegován a že soudím, že by nebylo státu prospěšné, kdyby se na osvobozených územích postupovalo různě.

2. Oba předsedové mně spontánně prohlásili, že jsou za jednotnou demokratickou ČSR a že jsou toho názoru, že o správě osvobozeného území nutno docílit dohody a že je to možno v rámci čs.-sovětské smlouvy. Jejich formulace nebyla, pokud jde o správu, celá totožná, ale oba se shodovali v tom, že NR má provádět tuto správu na celém území Slovenska ve spolupráci s vlád. delegátem, resp. londýnskou vládou.

Na základě tohoto rozhovoru učinila odpoledne NR usnesení, jež jste dostali a z něhož vysvítá, jak si ve skutečnosti předsednictvo NR tuto spolupráci představuje.

3. Sám považuji toto usnesení za pokrok proti původnímu stanovisku, jak bylo formováno usnesením z 29. 9.,² zejména jeho odst. 6, a za možnou bázi dalšího jednání za předpokladu, že bude zde uznáno jako samozřejmé, že londýnská vláda reprezentuje státní autoritu navenek.

V tom případě by dle mého mínění NR mohla vykonávat i správu osvoboz. území Rudou armádou jako orgán vlády a jako faktický zemský národní výbor na Slovensku.

Vládní delegát resp. člen vlády dlečí na Slovensku by pak mohl být zmocněn vládou, aby spolu s NR činil některá rozhodnutí, která by jinak příslušela vládě, v případech naléhavých a nezbytných.

4. Detailní vymezení vzájemné kompetence by mohlo být ponecháno dalším

¹ Dokument má nadpis „zpráva ze dne 20. října 1944“. Datujeme ho podle čísla rádiogramu.

² Vid' dokument čís. 372.